Gwara regionu

Autor: Halina Karaś

{smoothgallery image=M065.gif&title=Oprac. A. Krawczyk-Wieczorek na podstawie: Urbańczyk 1968, mapa tr 3&caption=Łowickie na mapie dialektu małopolskiego Stanisława Urbańczyka (za Kazimierzem Nitschem)}Przynależność gwar łowickich do określonego zespołu dialektalnego (dialektu) budzi spory i wątpliwości. W opracowaniach starszych zalicza się je do dialektu małopolskiego (zob. Mapa. Łowickie na mapie dialektu małopolskiego Stanisława Urbańczyka (za Kazimierzem Nitschem). Źródło: S. Urbańczyk, Zarys dialektologii polskiej, wyd. II, Warszawa 1962, mapa nr 1, wycinek mapy), choć wspomina się też o ich pierwotnym podłożu mazowieckim. Podobnie określono status gwar łowickich w Encyklopedii języka polskiego (Warszawa 1991) i w innych pracach (np. w popularnonaukowym opracowaniu Mariana Kucały Twoja mowa Cię zdradza. O regionalizmach i dialektyzmach języka polskiego). W nowszej literaturze dialektologicznej podkreśla się pograniczny charakter gwar łowickich (pogranicze małopolsko-mazowiecko-wielkopolskie) lub zdecydowanie włącza się do dialektu mazowieckiego. W przewodniku za Anną Kowalską potraktowaliśmy – umownie – gwary łowickie jako należące do zespołu dialektalnego mazowieckiego (zob. Mapa. Łowickie na mapie dialektalnej Mazowsza południowo-zachodniego. Źródło: A. Kowalska, Podziały językowe Mazowsza na tle podziałów pozajęzykowych, Warszawa 1991, s. 125, mapa nr 29). Zasięg gwar łowickich jest nieco szerszy niż obszar byłego Księstwa Łowickiego (zob. Mapa Księstwa Łowickiego), gdyż obejmuje tereny pierwotnie do niego nienależące, ale bliskie Łowiczowi i administracyjnie od dawna z nim związane (np. dawne dobra nieborowskie, dziś gmina Nieborów).Gwary łowickie zachowują dobrze {tt}149|mazurzenie{/tt}, np. nawiesane {mmp3}S0601.mp3{/mmp3}, założeło {mmp3}S0602.mp3{/mmp3}, zniscone {mmp3}S0603.mp3{/mmp3}, łoscyndzoł {mmp3}S0604.mp3{/mmp3}, kozuchy {mmp3}S0605.mp3{/mmp3}, pokaleceły {mmp3}S0606.mp3{/mmp3}, rózycki {mmp3}S0607.mp3{/mmp3}, drozdzowy {mmp3}S0608.mp3{/mmp3} = nawieszane, założyło, zniszczone, oszczędzał, kożuchy, pokaleczyły, różyczki, drożdżowy; ze zjawiskiem tym wiąże się {tt}236|siakanie{/tt}, np. śnirowane {mmp3}S0609.mp3{/mmp3}, śnirówki {mmp3}S0610.mp3{/mmp3}, ścywne {mmp3}S0611.mp3{/mmp3}, zielazym {mmp3}S0612.mp3{/mmp3} = sznurowane, sznurówki, sztywne, żelazem. Mazurzenie łączy obszar łowicki zarówno z Małopolską, jak i z Mazowszem.Druga cecha wskazywana zazwyczaj w dotychczasowych opracowaniach gwar łowickich, tj. {tt}82|fonetyka międzywyrazowa udźwięczniająca{/tt} wskazuje na związki z dialektem małopolskim (i wielkopolskim), np. puncków napiekły {mmp3}S0615.mp3{/mmp3}. Jednakże w Łowickiem szerzy się obecnie {tt}81|fonetyka międzywyrazowa nieudźwięczniająca{/tt} z Mazowsza jako cecha utożsamiana z wymową ogólnopolską, np. jak jus łobroncki {mmp3}S0613.mp3{/mmp3}, za munsz miała {mmp3}S0614.mp3{/mmp3}, piec na śmalcu {mmp3}S0616.mp3{/mmp3}, jak jesce {mmp3}S0619.mp3{/mmp3}, tys mi sie nolezy {mmp3}S0620.mp3{/mmp3}. Łączy ona wraz z innymi cechami gwary łowickie z dialektem mazowieckim.Samogłoski pochylone w gwarach łowickich są realizowane następująco:

- a pochylone na ogół utożsamia się w wymowie z o (jak w dialekcie małopolskim), a więc podwyższa swoją artykulację, rzadko zachowuje się jako odrębny dźwięk pośredni między samogłoską a i o, np. ziorko {mmp3}S0621.mp3{/mmp3}, pogodoł {mmp3}S0622.mp3{/mmp3}, jojko {mmp3}S0623.mp3{/mmp3}, wydom sie {mmp3}S0624.mp3{/mmp3}, nie wydom sie {mmp3}S0625.mp3{/mmp3}; lotały {mmp3}S0626.mp3{/mmp3}, gwiozdki {mmp3}S0627.mp3{/mmp3}, siodały {mmp3}S0628.mp3{/mmp3}, wysprzątano {mmp3}S0629.mp3{/mmp3}, wymieciono {mmp3}S0630.mp3{/mmp3}, piosek {mmp3}S0631.mp3{/mmp3}= ziarnko, pogadał, jajko, wydam się, nie wydam się, latały, gwiazdki, siadały, wysprzątana, wymieciona, piasek;
- o pochylone jak w większości gwar zachowało się jako odrębny dźwięk pośredni między o i u, np. na koułku {mmp3}S0634.mp3{/mmp3}, kołowrout {mmp3}S0635.mp3{/mmp3};
- różni się natomiast od wielu gwar rozwój e pochylonego, gdyż w wymowie zrównało się z e jasnym (a nie jak w większości gwar z i/y), np. ser {mmp3}S0632.mp3{/mmp3}, mleka {mmp3}S0633.mp3{/mmp3}. Brak e pochylonego wyróżnia gwary łowickie spośród pozostałych gwar polskich, jednocześnie przybliżając go do języka ogólnego, który tak samo realizuje dawne e pochylone. Taka opinia często jest formułowana w pracach dialektologicznych, niemniej jednak w wielu badaniach już od okresu międzywojennego notowano tu również niekonsekwentnie na miejscu pochylonego e samogłoski i/y. Często także na miejscu ogólnopolskiego e występuje i lub y ze względu na zmiany barwy zachodzące przed spółgłoskami nosowymi, czyli w grupie eN (o czym niżej). {tt}231|Samogłoski nosowe{/tt} są na ogół wymawiane w sposób zwężony. {tt}304|Wąska wymowa samogłosek nosowych{/tt} dotyczy zarówno nosówki tylnej, jak i przedniej.
- Samogłoska przednia ę jest zatem realizowana w {tt}288|śródgłosie{/tt} przed {tt}261| spółgłoskami szczelinowymi{/tt} jako i nosowe (w zapisie in) po spółgłoskach miękkich lub y nosowe (w zapisie yn) po spółgłoskach twardych i {tt}260|stwardniałych{/tt}, np. gynsi {mmp3}S0643.mp3{/mmp3}, a w

pozostałych pozycjach jako połączenie in po spółgłoskach miękkich, np. wincyj {mmp3}S0642.mp3{/mmp3}, zajincie {mmp3}S0644.mp3{/mmp3}, winkse {mmp3}S0645.mp3{/mmp3} = więcej, zajęcie, większe; lub yn po spółgłoskach stwardniałych i twardych, np. lyngły {mmp3}S0636.mp3{/mmp3}, kolyndy {mmp3}S0639.mp3{/mmp3}, sie zlynkła {mmp3}S0646.mp3{/mmp3}. zakryncoł {mmp3}S0637.mp3{/mmp3}, nojcyńscij {mmp3}S0638.mp3{/mmp3}, w ryncy {mmp3}S0640.mp3{/mmp3}, sie naprzyndło {mmp3}S0641.mp3{/mmp3} = lęgły, kolędy, się zlękła, zakręcał, najczęściej, w ręce, się naprzędło. W pozycji przed spółgłoskami półotwartymi ł, l samogłoski nosowe tracą nosowość, która wówczas „przechodzi” na spółgłoskę, stąd formy typu sie wzino {mmp3}S0649.mp3{/mmp3}, zaceny {mmp3}S0650.mp3{/mmp3} = się wzięło, zaczęły; częste także w wielu innych gwarach.

- Podobnie ą wymawia się wąsko jako un (lub u nosowe przed spółgłoskami szczelinowymi), np. gałunzka {mmp3}S0651.mp3{/mmp3}, powunchać {mmp3}S0652.mp3{/mmp3}, sie przyglundała {mmp3}S0653.mp3{/mmp3}, piniundze {mmp3}S0654.mp3{/mmp3}.
- W {tt}315|wygłosie{/tt} natomiast {tt}212|rozłożona wymowa{/tt} dotyczy samogłoski tylnej ą, na skutek czego słyszymy -om lub ze zwężeniem -um, np. w wygłosie: z takom miłościom {mmp3}S0657.mp3{/mmp3}, oglądajom {mmp3}S0658.mp3{/mmp3}, podobajom sie {mmp3}S0659.mp3{/mmp3}, zyniom sie {mmp3}S0660.mp3{/mmp3}, z tom wsiom {mmp3}S0661.mp3{/mmp3}, jesinium {mmp3}S0655.mp3{/mmp3}, najedzum {mmp3}S0656.mp3{/mmp3}, = z taką miłością, oglądają, podobają się, żenią się, z tą wsią, jesienią, najedzą; co łączy gwary łowickie z dialektem wielkopolskim, natomiast ę tak jak w polszczyźnie ogólnej traci nosowość w wygłosie, np. na marmolady {mmp3}S0647.mp3{/mmp3}, takom jaglanom kase {mmp3}S0648.mp3{/mmp3}. Podobnie jak samogłoski nosowe zachowują się połączenia samogłosek ustnych e, o ze spółgłoskami nosowymi m, m’, n, ń, czyli grupy eN i oN, które cechuje wymowa zwężona.
- Grupa eN zatem jest realizowana jako iN po spółgłoskach miękkich, np. cinse {mmp3}S0667.mp3{/mmp3}, łosiym {mmp3}S0668.mp3{/mmp3}, z tym Andrzejim {mmp3}S0670.mp3{/mmp3} = cieńsze, osiem, z tym Andrzejem, i jako yN po spółgłoskach stwardniałych i twardych, np. sie te leyn przyndło {mmp3}S0662.mp3{/mmp3}, myndel {mmp3}S0681.mp3{/mmp3}, jedyn {mmp3}S0663.mp3{/mmp3}, latym {mmp3}S0664.mp3{/mmp3}, psynno {mmp3}S0665.mp3{/mmp3}, dynecko {mmp3}S0666.mp3{/mmp3}, kropidłym {mmp3}S0669.mp3{/mmp3}, cudyńka {mmp3}S0671.mp3{/mmp3} = się ten len przędło, mendel, jeden, latem, pszenną, deneczko, kropidłem, cudeńka. O pierwotnej jednak szerokiej wymowie eN jako aN (jak na Mazowszu bliższym) świadczą formy z przejściem aN > eN, np. zeniesły {mmp3}S0699.mp3{/mmp3} = zaniosły.
- Grupa oN ścieśniana jest d óN, np. w póniedziałek {mmp3}S0672.mp3{/mmp3}, kóniem {mmp3}S0673.mp3{/mmp3}, kóniom {mmp3}S0675.mp3{/mmp3}, z ty stróny {mmp3}S0674.mp3{/mmp3}, jabłónce {mmp3}S0676.mp3{/mmp3} = w poniedziałek, koniem, koniom, z tej strony, jabłonce.
- Podobnie wymawia się grupę aN (z dawnym a długim, następnie a pochylonym), np. nie doum {mmp3}S0677.mp3{/mmp3}, ni mom {mmp3}S0678.mp3{/mmp3} = nie dam, nie mam. Bardzo charakterystyczną cechą gwary łowickiej jest {tt}214|rozszerzenie artykulacyjne{/tt} samogłosek wysokich i, y przed spółgłoskami półotwartymi ustnymi ł, l, widoczne szczególnie w formach czasownikowych, czyli przejście ił,ył, ił, yl > eł, el, np. wrózeły {mmp3}S0682.mp3{/mmp3}, urobieły {mmp3}S0683.mp3{/mmp3}, liceła {mmp3}S0684.mp3{/mmp3}, umyśleła {mmp3}S0685.mp3{/mmp3}, przynosieł {mmp3}S0686.mp3{/mmp3}, prowadzieły {mmp3}S0687.mp3{/mmp3}, to sie jeździeło {mmp3}S0688.mp3{/mmp3}, to sie młócieło {mmp3}S0689.mp3{/mmp3}, robieły {mmp3}S0690.mp3{/mmp3}, beło {mmp3}S0691.mp3{/mmp3}, wychodzieły {mmp3}S0692.mp3{/mmp3} = wróżyły, urobiły, liczyła, umyśliła, przynosił, prowadziły, to się jeździło, to się młóciło, robiły, było, wychodziły. Nie obserwuje się natomiast rozszerzenia w grupie ir, yr (typowego dla polszczyzny ogólnej), np. pirsy {mmp3}S0774.mp3{/mmp3}, papiru {mmp3}S0775.mp3{/mmp3}, pozbirało {mmp3}S0776.mp3{/mmp3} = pierwszy, papieru, pozbierało. Stosunkowo częste są formy z e zamiast ogólnopolskiego o, czyli tzw. {tt}33|brak przegłosu{/tt} e > ‘o, np. niezeyniatych {mmp3}S0693.mp3{/mmp3}, niesły sie {mmp3}S0694.mp3{/mmp3}, gnietły {mmp3}S0695.mp3{/mmp3}, podniesły sie {mmp3}S0696.mp3{/mmp3}, zaniesło sie {mmp3}S0697.mp3{/mmp3}, sie przyniesło {mmp3}S0698.mp3{/mmp3} = nieżonatych, niosły się, gniotły, podniosły się, zaniosło się, się przyniosło. Sporadycznie został natomiast w naszych materiałach poświadczony brak przegłosu □> ‘a, czyli upowszechnione formy z e na miejscu ogólnopolskiego a po spółgłosce wargowej, np. wietraki {mmp3}S0700.mp3{/mmp3}, wymietały {mmp3}S0778.mp3{/mmp3} = wiatraki, wymiatały, co łączy gwary łowickie z Mazowszem, podczas gdy brak przegłosu e > ‘o jest typowy szczególnie dla Małopolski. Obok tego typu form pojawiają się na skutek wyrównań postaci z a, np. na wiatrze {mmp3}S0701.mp3{/mmp3} = na wietrze.Z

Mazowszem łączą też w zakresie wymowy Łowickie takie cechy, jak:
- stwardnienie miękkiego m’ w końcówce -ami (zob. niżej) oraz w formach zaimków osobowych, np. jak my powies , przed namy = jak mi powiesz, przed nami;
- {tt}271|stwardnienie w grupie św’{/tt}, np. świyniom {mmp3}S0724.mp3{/mmp3} = świniom;
- twarde l w grupie li, np. ślywki {mmp3}S0725.mp3{/mmp3} = śliwki;
- brak ściągnięcia w czasownikach typu stać, bać się, np. posztojały {mmp3}S0721.mp3{/mmp3} = postały (cecha o szerszym, północnopolskim zasięgu). Inne cechy wymowy o różnym zasięgu potykane w wielu gwarach, niektóre prawie ogólnogwarowe, to m.in.:
- wprowadzanie tzw. {tt}218|ruchomego e{/tt} do mianownika i biernika lp. na wzór tych rzeczowników, w których odmianie pojawia się oboczność e – zero dźwięku, np. za meter {mmp3}S0747.mp3{/mmp3} = metr (bo: orzeł – orła);
- {tt}145|labializacja{/tt} głównie w nagłosie, przed samogłoską o, np. łobkryncił {mmp3}S0702.mp3{/mmp3}, łosewka {mmp3}S0703.mp3{/mmp3}, łobhaftówane {mmp3}S0704.mp3{/mmp3}, łozeniełam {mmp3}S0705.mp3{/mmp3}, łobesły dookoła i łobśpiewały {mmp3}S0706.mp3{/mmp3} = okręcił, oszewka, ohaftowane (tj. wyhaftowane), ożeniłam, obeszły dookoła i obśpiewały; oraz przed samogłoską u, np. łumyć {mmp3}S0707.mp3{/mmp3}, to łuny łod nos {mmp3}S0708.mp3{/mmp3} = umyć, one od nas;
- {tt}190|prejotacja{/tt} przed samogłoskami a, i w nagłosie, np. Jandrzeja {mmp3}S0709.mp3{/mmp3}, jiść {mmp3}S0712.mp3{/mmp3}, jinny {mmp3}S0714.mp3{/mmp3} = Andrzeja, iść, inny; oraz w śródgłosie, np. łolejandry {mmp3}S0710.mp3{/mmp3}, ustrojeł {mmp3}S0711.mp3{/mmp3}, strojeły {mmp3}S0713.mp3{/mmp3} = oleandry, ustroił, ustrojeły;
- {tt}200|przejście wygłosowego -ej > -i / -y{/tt}, zwłaszcza w formach stopnia wyższego przysłówków, np. downi {mmp3}S0715.mp3{/mmp3}, wincy {mmp3}S0716.mp3{/mmp3}, śmieli {mmp3}S0717.mp3{/mmp3} = dawniej, więcej, śmielej, oraz w końcówce -ej przymiotników, zaimków przymiotnych i liczebników porządkowych, np. ty włody {mmp3}S0718.mp3{/mmp3}, łod piąty godziny {mmp3}S0719.mp3{/mmp3} = tej wody, od piątej godziny;
- {tt}199|przejście wygłosowego -aj > -ej{/tt} w formach rozkaźnika niektórych czasowników, np. pogodej {mmp3}S0720.mp3{/mmp3} = pogadaj (małopolsko-wielkopolskie);
- {tt}213|rozpodobnienie{/tt} grupy kt > cht, np. jach tam umiały {mmp3}S0726.mp3{/mmp3}, dychtura {mmp3}S0727.mp3{/mmp3}, chtoś {mmp3}S0728.mp3{/mmp3}, chtoś {mmp3}S0728.mp3{/mmp3}, nicht {mmp3}S0729.mp3{/mmp3} = jak tam umiały, tektura, ktoś, nikt;
- miękkie ch’ w grupie chy, np. pod pachi {mmp3}S0723.mp3{/mmp3} = pod pachy;
- nietypowe zmiękczenia i nietypowa (niekiedy archaiczna) postać niektórych wyrazów, np. bibiuły {mmp3}S0748.mp3{/mmp3}, pofróbować {mmp3}S0749.mp3{/mmp3}, śnirowane {mmp3}S0609.mp3{/mmp3}, śnirówki {mmp3}S0610.mp3{/mmp3}, wesielo {mmp3}S0750.mp3{/mmp3} = bibuły, popróbować, sznurowane, sznurówki, wesela;
- {tt}299|uproszczenia grup spółgłoskowych{/tt}, zwłaszcza trz, strz wymawianych jako cz, szcz (małopolsko-wielkopolskie), np,. łoszczygło {mmp3}S0769.mp3{/mmp3}, czewiki {mmp3}S0770.mp3{/mmp3}, cza {mmp3}S0771.mp3{/mmp3} = ostrzygło, trzewiki, trza (tj. trzeba), lo tych {mmp3}S0772.mp3{/mmp3} = dla tych, zanik spółgłosek wygłosowych, np. tero {mmp3}S0773.mp3{/mmp3} = teraz.

W odmianie wyrazów, czyli we fleksji, wymienić można następujące zjawiska o rżnym zasięgu i stopniu rozpowszechnienia, takie jak:
- {tt}159|narzędnik liczby mnogiej rzeczowników{/tt} z końcówką -amy, pochodzącą ze stwardnienia m’ (-amy < -amni/-amji < -ami), np. wiązadełkamy {mmp3}S0735.mp3{/mmp3}, chmuramy {mmp3}S0736.mp3{/mmp3}, kwiotkamy {mmp3}S0737.mp3{/mmp3}, za świyniamy {mmp3}S0738.mp3{/mmp3}, typowo mazowiecką i rozszerzającą się na przyległe tereny Małopolski;
- {tt}64|dopełniacz liczby mnogiej rzeczowników{/tt} z upowszechnioną końcówką -ów niezależnie od ich rodzaju gramatycznego, np. chmurów {mmp3}S0730.mp3{/mmp3}, świecidełków {mmp3}S0731.mp3{/mmp3}, brytfannów {mmp3}S0732.mp3{/mmp3}, jojków {mmp3}S0733.mp3{/mmp3}, chałupów {mmp3}S0734.mp3{/mmp3} = chmur, świecidełek, brytfann, jajek. chałup;
- {tt}31|biernik liczby pojedynczej rzeczowników żeńskich{/tt} samogłoskowych miękkotematowych z archaiczną końcówka -ą w, np. w Wilijom {mmp3}S0679.mp3{/mmp3}, na kolacyjo {mmp3}S0764.mp3{/mmp3} = w Wigilię, na kolację;
- pomijanie przyrostka -ną-/-nę- w odmianie czasowników w czasie przeszłym, np. pragła {mmp3}S0756.mp3{/mmp3}, wycisło {mmp3}S0757.mp3{/mmp3}, wyciągło {mmp3}S0758.mp3{/mmp3} = pragnęła, wycisnęło, wyciągnęło;
- formy czasowników przedrostkowych od iść (idę) z rozszerzonym część przedrostka rdzeniem ńd, np. wynde {mmp3}S0765.mp3{/mmp3}, nie wynde {mmp3}S0766.mp3{/mmp3}, przyńdzie {mmp3}S0767.mp3{/mmp3} = wyjdę, nie wyjdę, przyjdzie; spotykane prawie w całej zachodniej Polsce (głównie Wielkopolska);

- formy dawnej {tt}147|liczby podwójnej{/tt} w koniugacji, np. w 2. os. lmn. czasu teraźniejszego, por. świętujeta {mmp3}S0751.mp3{/mmp3}, wieta {mmp3}S0777.mp3{/mmp3} = świętujecie, wiecie ; oraz w 1.os. lmn. czasu przeszłego -wa, np. przemówieliźwa się = przemówiliśmy się;
- różnice w zakresie kategorii męskoosobowości w porównaniu z językiem ogólnopolskim, a więc formy męskorzeczowe rzeczowników zamiast męskoosobowych bez nacechowania ujemnego oraz upowszechnienie się form czasownikowych niemęskoosobowych na -ły, np. to bały kolendniki {mmp3}S0759.mp3{/mmp3}, chodziały z gwiozdom {mmp3}S0760.mp3{/mmp3}; jak zyły teście, cy dziodki {mmp3}S0761.mp3{/mmp3}, sły za oblewką i chłopy {mmp3}S0762.mp3{/mmp3} = to byli kolędnicy; chodzili z gwiazdą; jak żyli teściowie czy dziadkowie, szli na oblewanie i chłopi; Ze słowotwórstwa można wskazać na:
- upowszechnienie się mazowieckiego przyrostka -ak, zwłaszcza w nazwach istot niedorosłych, w opozycji do małopolskich form na -ę, np. zwierzok {mmp3}S0739.mp3{/mmp3}, chudziok {mmp3}S0740.mp3{/mmp3}, dzieciokamy {mmp3}S0741.mp3{/mmp3}, kurcoki {mmp3}S0742.mp3{/mmp3}, źrebok {mmp3}S0743.mp3{/mmp3}, świnioki {mmp3}S0744.mp3{/mmp3}, cielocki {mmp3}S0745.mp3{/mmp3}, prosioka {mmp3}S0746.mp3{/mmp3} = zwierzak (zwierzę), dzieciakami (dziecię), kurczaki (kurczęta), źrebak (źrebię), świniaki, cielaczki (cielątka), prosiaka (prosięcia).
- czasowniki z przyrostkiem -yw- (jak w języku ogólnopolskim i w dialekcie mazowieckim) w opozycji do małopolskiego -ow-, np. odkupywały {mmp3}S0752.mp3{/mmp3}.Do innych ciekawych zjawisk gwarowych można zaliczyć:
- {tt}183|pluralis maiestaticus{/tt}, np. godali mój dziadek {mmp3}S0763.mp3{/mmp3} = gadał mój dziadek;
- północnopolskie upowszechnienie się formy liczebnika dwa w połączeniu z rzeczownikami wszystkich rodzajów, np. dwa świnie {mmp3}S0722.mp3{/mmp3} = dwie świnie;
- przyimek bez w znaczeniu ‘przez’, np. bez dziurke od kluca {mmp3}S0768.mp3{/mmp3}, cecha prawie ogólnogwarowa;
- mazowieckie określenie na dwór {mmp3}S0754.mp3{/mmp3} wobec małopolskiego na pole. Gwara łowicka jest obecnie świadomie pielęgnowana w niektórych środowiskach ziemi łowickiej jako jeden z ważnych wyznaczników odrębności lokalnej, niemniej jednak, jak każda gwara, ulega dziś silnym wpływom języka ogólnopolskiego. Dokonują się w niej także istotne zmiany, które widać zwłaszcza po porównaniu danych językowych zawartych w starszych i nowszych opracowaniach gwar Łowickiego.